

جرائم آب و فاضلاب شهری، جرم انگاری و ضمانت اجرا

سید علیرضا خادمی^۱، محمد جواد کوچک یزدی^۲

^۱گروه حقوق، گرایش جرم و جزا شناسی، واحد تفت، دانشگاه آزاد اسلامی، تفت، ایران.

^۲گروه حقوق، گرایش جرم و جزا شناسی، واحد تفت، دانشگاه آزاد اسلامی، تفت، ایران.

نویسنده مسئول:

سید علیرضا خادمی

چکیده

گسترش روز افزون انشعابات غیرمجاز آشکار و پنهان و خسارات مستقیم و غیر مستقیم ناشی از برقراری اینگونه انشعابات باعث گردیده که طی سال‌های اخیر کشور، نگاه ویژه‌ای به این گونه انشعابات داشته باشد و برخورد با عاملین برقراری این مساله با انسجام بیشتری مورد پیگیری قرار گیرد. سرقت انشعابات آب یکی از مصادیق سرقت اموال دولتی است که علاوه بر وارد آوردن خسارات بسیار سنگین به دولت به دلیل وابستگی بسیار زیاد زندگی امروزه به آب، امنیت و آسایش عمومی را نیز به مخاطره می‌اندازد. آب و فاضلاب شهری یکی از مسایلی است که در زندگی شهروندان و صنعت کشور نقش بسزایی دارد. لذا با عنایت به جرایم خاص این حوزه، سیاست جنایی ایران در کنترل جرائم این حوزه حائز اهمیت است. چرا که مهمترین وظیفه قوانین جزایی کاهش جرایم است. بنابراین در این پایان نامه جرایم مزبور از دو منظر مورد بررسی واقع می‌شود. از یک منظر به مواد قانونی موجود در خصوص جرایم خاص این حوزه و علل و وقوع جرایم پراخته می‌شود و از منظری دیگری با توجه به امور فوق الذکر راهکار مناسب در خصوص کاهش جرایم مزبور و حل آسیب‌هایی که جرایم به صنعت آب و فاضلاب شهری وارد می‌کنند، مورد لحاظ قرار می‌گیرد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که در قوانین موجود اموری از قبیل حفر چاه غیر مجاز، انشعابات غیرمجاز، بهره برداری‌های غیر مجاز، تجاوز از تاسیسات آب و فاضلاب به عنوان جرایم خاص این حوزه هستند. البته صلاحیت رسیدگی به دعوی رفع تجاوز در حیطه اختیارات سازمان‌های آب و برق نیست بلکه در صلاحیت دادگستری است.

واژگان کلیدی: آب، فاضلاب، جرائم شهری، انشعابات غیرمجاز

۱- مقدمه

مصرف انرژی یکی از معیارهای مناسب برای تعیین سطح پیشرفت و کیفیت زندگی در یک کشور است. تداوم عرضه انرژی و امکان دستیابی بلند مدت به منابع، نیازمند یک برنامه ریزی جامع انرژی است. به همین دلیل برنامه ریزی انرژی از ضرورت های غیر قابل انکار اقتصادی، ملی و استراتژیک محسوب می شود. موضوع انشعابات غیر مجاز مسأله ای پیچیده با ابعاد گوناگون است که چند دهه صنعت کشور را آزار داده است. برخورد با این پدیده نیازمند اتخاذ تدابیری جدی، سنجیده و منطقی همچنین استمرار روند استراتژی های اتخاذ شده و در صورت نیاز اصلاح و بازنگری در آنهاست. انشعابات غیر مجاز ضمن ایجاد اثرات مخرب باعث عدم تعادل مالی در کشور می شود. با توجه به تبعات منفی سرقت و استفاده غیر مجاز انرژی و هزینه های مادی و معنوی ناشی از جرم، در مجموع باعث نارضایتی عمومی و احساس ناامنی در سطح جامعه می شود.

امروزه بحث سیاست جنایی ایران در قلمرو حقوق آب شهری نقش گسترده و مهمی در مهار و کنترل جرایم علیه این حوزه دارد و به طور گسترده ای مورد توجه قانونگذاران و سیاست مداران قرار گرفته است چراکه آسیب های جدی به سلامت انسان ها، محیط زیست، اقتصاد کشور و بیت المال وارد می شود از این رو توجه به سیاست گذاری جنایی دقیق و بدون نقص را امری اجتناب ناپذیر ساخته است. لذا هدف از این پژوهش علل ارتکاب جرایم خاص حوزه آب و فاضلاب شهری و ارائه راهکارهای پیشنهادی و با طرح سوال هایی مبنی بر اینکه مهمترین علل ارتکاب جرائم در حوزه آب و فاضلاب چگونه است؟ کدام روش های پیشگیرانه از جرائم آب و فاضلاب مؤثرتر می باشند؟ مهمترین چالش ها در قوانین مربوطه به جرائم انشعاب غیر مجاز آب و فاضلاب چگونه است؟ با روش توصیفی و تحلیلی به فرض های خود در این پژوهش و همچنین بیان موضوعات مرتبط و بررسی عملی و نهایی "بررسی خلاء های قانونی و ضمانت اجراهای ضعیف در این خصوص است تا شاید بتوانیم با طرح این موضوع گامی در راه اصلاح و بازنگری در قوانین و اتخاذ عملکردی سازنده تر در خصوص موضوعات فوق الذکر و قاعده مند کردن آنها برداشته باشیم و به قوه قضائیه در راستای اصلاح قوانین جزایی کشور و نیز حل این معضل از طرق قانونی کمک شایانی شود. در پایان این پژوهش ضمن تشریح حقوقی جرایم ارتكابی، علل بروز انشعابات غیر مجاز آب و بررسی تاثیر این پدیده بر تلفات شبکه تولید و توزیع، پیامدهای منفی آن و در آخر شیوه های پیش گیری از این پدیده نا هنجار، در ابعاد مختلف مورد بررسی قرار می گیرد.

۲- اهداف و فرضیات تحقیق

فقر، خودمحموری و عدم نظارت کافی عدم ممانعت به موقع از ساخت و ساز های غیر مجاز توسط دستگاه متولی توسط انشعابات غیر مجاز تا ضعف فرهنگی قانونمندی مهمترین علل ارتکاب جرائم در حوزه آب و فاضلاب شهری هستند. از اینرو در این پژوهش به بررسی جرائم آب و فاضلاب شهری، جرم انگاری و ضمانت اجرا پرداخته می شود. فرضیات پژوهش بر اساس هدف تحقیق از این قرار است:

۱. روش های پیشگیری غیر کیفری از جرائم از جمله اصلاح نگرش نسبت به خویشتن خدا و دیگران و رعایت حق الناس و ترویج فرهنگ قانونمندی در این حوزه کارا تر و مؤثرتر است.
۲. به نظر می رسد افزایش تعداد انشعابات غیر مجاز، عدم ممانعت به موقع از ساخت و ساز های غیر مجاز توسط دستگاه های متولی از جمله شهرداری عدم رعایت مفاد ماده ۱۰ لایحه قانونی رفع تجاوز از تاسیسات آب و برق از سوی شهرداری ها از مهمترین نقاط و چالش های اجرایی و حقوقی در این زمینه می باشد.

۳- مبانی نظری

۳-۱- انشعاب فاضلاب

آن بخش از لوله فرعی فاضلاب که مقطع آن متناسب با سیفون یا ظرفیت قراردادی بوده و فاضلاب مشترک را از محل سیفون یا نقطه تحویل به خط اختصاصی و یا شبکه عمومی جمع آوری فاضلاب منتقل می نماید، اعم از لوله و متعلقات مربوطه و سیفون، انشعاب فاضلاب نامیده می شود و متعلق به شرکت است. (شریعت پناهی، ۱۳۷۱: ۱۶۳)

۳-۲- انواع انشعاب های آب و فاضلاب

انشعاب های آب و فاضلاب به چهار دسته کلی تقسیم می شوند:

۱. انشعاب آب و فاضلاب خانگی
۲. انشعاب آب و فاضلاب اشتراکی
۳. انشعاب مصارف عمومی

۴. انشعاب فضای سبز

۳-۳- فاضلاب

به کلیه آب های استفاده و مصرف شده جهت مقاصد گوناگون اصطلاحاً فاضلاب گفته می شود، به عبارت دیگر به مجموعه آب های دور ریختنی که پس از جمع آوری و تصفیه ممکن است قابلیت استفاده مجدد را داشته باشد، فاضلاب اطلاق می شود. (شریعت پناهی، ۱۳۷۱: ۱۷۵)

تعریف همگانی تر آن این است که به مجموعه آب های آلوده، فاضلاب گفته می شود. از نظر ترکیب ۹۹/۹ درصد فاضلاب را آب و حدود ۰/۱ درصد آن را ناخالصی ها و مواد آلاینده تشکیل می دهد. مواد آلاینده موجود در فاضلاب شامل مواد آلی قابل تجزیه بیولوژیکی، مواد معلق، مواد مغذی، پاتوژن ها، فلزات سنگین، مواد آلی مقاوم به تجزیه بیولوژیکی و جامدات محلول است که وجود هر یک از این آلاینده ها و غلظت آنها بستگی به نوع و ماهیت فاضلاب دارد (شریعت پناهی، ۱۳۷۱: ۱۷۶).

۳-۴- جرائم محل به منابع آب

اموال عمومی که در اختیار دولت قرار دارند جهت اعمال تصدی یا حاکمیت مورد بهره برداری قرار گرفته و ملاً هدف از این بهره وری، رفاه، آسایش و تأمین اجتماعی است. این اموال هرگاه مورد تعرض قرار گیرند از طرف دولت یا مراجع وابسته به آن حمایت گشته و حسب مورد مرتکب به مجازات قانونی یا جبران خسارت وارده محکوم می شود. رفع تجاوز از اموال عمومی چه از بعد اجتماعی و چه از بعد سیاسی یکی از مهمترین وظایف هر دولت است که مستقیماً نتیجه آن در حفظ ثبات عمومی مؤثر واقع خواهد شد. لذا در این راستا جهت گیری های قانون گذاری در جهت بقاء این اموال و حراست تام و تمام از این سرمایه های ملی می باشد.

۴- قوانین مربوط به آب و فاضلاب

در این قسمت به بررسی قوانین مربوط به آب و فاضلاب می پردازیم.

۴-۱- حفر چاه غیر مجاز

خشکسالی های پی در پی، کمبود نزولات جوی، گرمی هوا استفاده های غیرفنی و غیر اصولی، نیاز شدید مناطق به آب «اعم از شرب و بهداشت، کشاورزی، صنعت و... استحصال بی رویه و نیز مصرف بی رویه از منابع تحت الارضی و در یک کلمه کمبود منابع آبی محرک اصلی برای برخی از اشخاص «اعم از حقیقی و حقوقی» به منظور استفاده غیرمجاز از منابع تحت الارضی شده و به همین خاطر ادارات آبیاری با معضل حفاری چاههای غیرمجاز و نیز بهره برداران غیرمجاز از منابع مجاز روبرو بوده و هستند که پرونده های زیادی نیز در این خصوص در محاکم دادگستری مطرح می باشد. برای جلوگیری از افت شدید منابع تحت الارضی و حفظ و صیانت از منابع آبی «که امانتی در دست نسل حاضر برای تحویل به نسل آتی نیز می باشد» لزوم برخورد جدی با متخلفین وجود دارد در این مبحث سعی شده مراحل قانونی جلوگیری از چنین معضلی ارائه شود. (سپهر سرویس، ۹۰/۱۰/۲۱)

ماده ۳ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱ مقرر می دارد «استفاده از منابع آبهای زیرزمینی به استثنای موارد مذکور در ماده ۵ این قانون از طریق حفر هر نوع چاه و قنات و توسعه چشمه در هر منطقه از کشور با اجازه و موافقت وزارت نیرو باید انجام شود و وزارت مذکور با توجه به خصوصیات هیدرولوژی منطقه (شناسایی طبقات زمین و آبهای زیرزمینی) و مقررات پیش بینی شده در این قانون نسبت به صدور پروانه حفر و بهره برداری اقدام می کند.

۱. ماده مذکور استثنایی برای چاههای موضوع ماده ۵ قائل شده که در اینجا بدان پرداخته نمی شود.

۲. از جمله «حفر هر نوع چاه در هر منطقه از کشور با اجازه و موافقت وزارت نیرو باید باشد» موارد ذیل متبادر به ذهن می گردد.

الف: منظور از کلمه «حفر» شامل چاههایی است که بعد از تصویب قانون مذکور حفر شوند که تبصره ماده فوق نیز در تأیید همین مطلب است. با عنایت به سیاق عبارتی تبصره مذکور که مقرر می دارد «از تاریخ تصویب این قانون صاحبان کلیه چاههایی که در گذشته بدون اجازه وزارت نیرو حفر شده باشد...» مشخص می شود که تبصره مارالذکر شامل چاههایی می شود که قبل از تصویب قانون توزیع عادلانه آب حفر شده باشند و در نظر قانونگذار چاههایی که بعد از تصویب قانون مذکور حفر شده هر چند که مورد بهره برداری قرار گرفته یا نه مشمول ماده ۳ بوده و چاه جدید تلقی می شود. به عبارت دیگر چاهی که بعد از تصویب قانون فوق حفر شده چاه غیر مجاز تلقی و مشمول ماده ۴۵ می گردد. البته مشروط به اینکه در منطقه آگهی موضوع تبصره فوق الذکر منتشر شده باشد.

ب: منظور از کلمه «هر نوع چاه» به نظر می رسد که یک نوع چاه وجود داشته باشد. و منظور قانونگذار از کلمه هر نوع چاه، چاه در هر عمق و دبی و به هر منظور مصرف «اعم از شرب، بهداشت، صنعتی، کشاورزی و...» می باشد. به عبارت ساده تر هر گونه عملیات حفاری در عمق زمین به منظور استحصال آب شامل ماده فوق باشد.

ج: منظور از کلمه «اجازه و موافقت» در معنای لغوی آن نیست بلکه در معنای عرفی آن مدنظر بوده است یعنی اجازه در این ماده به معنای عرفی آن که همان اذن می باشد آمده زیرا اجازه بعد از عمل است و اذن قبل از عمل.

د: منظور از کلمه «باید» آمره بودن قانون را می رساند و خلاف آن نمی توان تفسیر نمود یعنی این ماده یک ماده تکمیلی و تفسیری نیست بلکه آمره می باشد.

ه: منظور از کلمه «وزارت نیرو» شرکتهای آب منطقه ای می باشند بنابراین شرکت آب و فاضلاب یا برق منطقه ای هر چند که از شرکتهای وزارت نیرو می باشند در مانحن فیه وزارت نیرو محسوب نمی شوند و برای حفر چاه به هر مصرفی بایستی پروانه لازم را اخذ و همانند سایر اشخاص از قانون تبعیت نمایند. (سپهر سرویس، ۹۰/۱۰/۲۱).

ماده ۵ قانون مذکور مقرر می دارد «در مناطق غیرممنوعه حفر چاه و استفاده از آب آن برای مصارف خانگی شرب و بهداشتی و باغچه تا ظرفیت آبدهی ۲۵ متر مکعب در شبانه روز مجاز است و احتیاج به صدور پروانه حفر و بهره برداری ندارد ولی مراتب باید به اطلاع وزارت نیرو برسد...»

حسب اختیار حاصل از این ماده چاههای مذکور بایستی:

۱. در منطقه غیرممنوعه حفر شوند.

۲. برای مصارف خانگی، شرب و بهداشتی و باغچه باشند.

۳. حداکثر بهره برداری ۲۵ مترمکعب در شبانه روز باشد.

با جمیع کلیه شرایط مذکور حفر چنین چاهها نیازی به تشریفات قانونی نداشته و هر شخص می تواند نسبت به حفر و بهره برداری از چنین چاههایی اقدام نموده و سپس به وزارت نیرو اطلاع دهد. (سپهر سرویس، ۹۰/۱۰/۲۱)

قسمت اخیر ماده مقرر داشته مراتب باید به اطلاع وزارت نیرو برسد

اولاً: ضمانت اجرایی برای عدم اطلاع وجود ندارد.

ثانیاً: اطلاع هیچ محدودیتی برای صاحب چاه ایجاد نمی نماید به عبارت دیگر شخص می تواند آزادانه حفر چاه و بهره برداری نماید و طی نامه ای مراتب اقدام خود را به وزارت نیرو اطلاع دهد.

ثالثاً: وزارت نیرو نیز در مانحن فیه نمی تواند ممانعت نماید.

تبصره ۱ ماده مرقوم مقرر می دارد «در مناطق ممنوعه چاههای موضوع این ماده با موافقت کتبی وزارت نیرو مجازات و نیازی به صدور پروانه حفر و بهره برداری ندارد.»

بنابراین چاههایی که در مناطق ممنوعه و مطابق شرایط مذکور حفر و مورد بهره برداری قرار می گیرند بایستی مجوز وزارت نیرو را کسب نمایند. بنابراین تبصره مذکور با موافقت وزارت نیرو را مجوز حفر دانسته و به عبارت دیگر در صورت عدم وجود مجوز چنین چاههایی نیز مشمول ماده ۴۵ قانون خواهد بود.

تبصره ۱ ماده ۴ آیین نامه اجرایی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب نیز مراحل اخذ مجوز برای چنین چاههایی را منوط به انجام تشریفات کمیسیون نموده با این تفاوت که کمیسیون در سایر چاهها پروانه حفر و بهره برداری (حسب مورد) صادر می نماید ولی در چنین چاههایی در صورت نداشتن منع قانونی صرفاً موافقت می نماید و نیازی به صدور پروانه نیست.

به نظر می رسد که این ماده شرایط سوء استفاده احتمالی را برای بعضی از بهره برداران محیاساخته و مدیریت آبهای زیرزمینی در مناطق عملاً لوٹ شده و اختلافات حريمی و بحث تخصیص آب منابع تحت الارضی ومشكلات ناشی از کنترل و... بوجود می آید. (سپهر سرویس، ۹۰/۱۰/۲۱)

البته در پیشنهاد اصلاحی که توسط آب منطقه ای آذربایجان شرقی و اردبیل به وزارت نیرو منعکس شده حذف ماده مرقوم درخواست شده است.

قانون های مرتبط با این موضوع بدین شرح می باشد :

الف: قانون توزیع عادلانه آب

بند هـ ماده ۴۵ قانون که جنبه عمومی نیز دارد «یعنی با گذشت شاکی هم پرونده مختومه نمی شود» اشاره به حفر یا بهره برداری نموده است. بنابراین حسب بند مذکور صرف حفر چاه مشمول مجازات شده و نیازی به بهره برداری نیست به عبارت دیگر همین که جاهی بدون رعایت موارد مذکور حفر شد هر چند که مورد بهره برداری قرار نگرفته یا هنوز به آب نرسیده مشمول بند مذکور می گردد.

نظر به اینکه چنین تفسیری تالی فاسدی هم به دنبال دارد لذا برای جلوگیری از این امر بایستی به منظور مقنن از تصویب بند فوق پی برد.

از نظر مقنن هر نوع حفاری در عمق زمین حفر چاه تلقی و مشمول مجازات است ولی در همین حفر چاه بایستی قائل به تفکیک شده و منظور حافر را مورد بررسی قرار داده به نظر می رسد اگر منظور حافر از حفر چاه برای دفع فاضلاب یا منظور دیگری غیر از استحصال آب باشد قطعاً مشمول حفر چاه غیرمجاز نیست. زیرا مستفاد از عنوان قانون «قانون توزیع عادلانه آب» حفر چاه به منظور استحصال آب است پس اگر به هر منظوری غیر از مورد فوق چاهی حفر شود مشمول بند مذکور نخواهد بود. البته ضابطه ای برای فهم منظور حافر وجود ندارد ولی بایستی طبق قرائن و اوضاع احوال محل وقوع چاه حکم قضیه را صادر کرد.

بندهای ۱ الی ۳ ماده ۲۴ آئین نامه اجرایی فصل دوم قانون توزیع عادلانه آب راهکارهای جالبی برای حفاری های غیرمجاز و نیز بهره برداری های غیرمجاز پیش بینی کرده بود ولی طی رای شماره ۱۷۹ مورخ ۱۳۷۹/۷/۴ هیات عمومی دیوان عدالت اداری بندهای ۲ و ۳ «مهمترین بندها» ابطال گردیدند خوشبختانه بند ۱ ماده مذکور ابطال نشده و کماکان قابلیت اجرایی دارد بند مذکور مقرر می دارد «در مورد چاههایی که بدون مجوز حفر و یا در حال حفاری می باشند نسبت به پر و مسلوب المنفعه نمودن چاه اقدام خواهند نمود.» (سپهر سرویس، ۹۰/۱۰/۲۱)

بنابراین چاههایی که بدون مجوز در حال حفر می باشند یا حفاری شده و حتی بهره برداری از آنها نیز می شود در صورتیکه دارای منصوبات بهره برداری نباشند بدون مراجعه به مقامات قضایی توسط ضابطین ماده ۳۰ و عندالزوم با همکاری قوای انتظامی وفق ماده ۳۱ قانون پر و مسلوب المنفعه خواهد شد. ولی در مورد چاههایی که دارای منصوبات می باشند (اعم از مجاز و غیرمجاز) یا بهره برداری غیرمجاز می نمایند بایستی از طریق طرح دعوی در مراجع ذیصلاح اقدام نمود. (سپهر سرویس، ۹۰/۱۰/۲۱)

اعمال بند یک ماده مذکور مانع از اعمال تبصره یک ماده مرقوم نخواهد بود به عبارت دیگر امور مربوط می تواند ضمن پر و مسلوب المنفعه نمودن چاه غیرمجاز بدون منصوبات طرح دعوی کیفری و حقوقی «برای مطالبه هزینه ناشی از پر نمودن» نمود. (سپهر سرویس، ۹۰/۱۰/۲۱)

ب: قانون مجازات اسلامی

ماده ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۷۵/۳/۲ مقرر می دارد «هرکس به وسیله صحنه سازی از قبیل پی کنی، دیوارکشی، تغییر حدفاصل، امحاء مرز، کرت بندی، نهرکشی، حفرچاه، غرس اشجار و زراعت و امثال آن به تهیه آثار تصرف در اراضی مزروعی اعم از کشت شده یا درآیش زراعی، جنگلها و مراتع ملی شده، کوهستانها، باغها، قلمستانها، منابع آب، چشمه سارها، انهار طبیعی و پارکهای ملی، تاسیسات کشاورزی و دامداری و کشت و صنعت و اراضی موات و بایر و سایر اراضی و املاک متعلق به دولت یا شرکتهای وابسته به دولت یا شهرداریها یا اوقاف و همچنین اراضی و املاک و موقوفات و محبوسات اثلات باقیه که برای مصارف عام المنفعه اختصاص یافته یا اشخاص حقیقی یا حقوقی به منظور تصرف یا ذیحق معرفی کردن خود یا دیگری مبادرت نماید یا بدون اجازه سازمان حفاظت محیط زیست یا مراجع ذیصلاح دیگر مبادرت به عملیاتی نماید که موجب تخریب محیط زیست و منابع طبیعی گردد یا اقدام به هر گونه تجاوز و تصرف عدوانی یا ایجاد مزاحمت یا ممانعت از حق در موارد مذکور نماید به مجازات یک ماه تا یک سال حبس محکوم می شود.» (سپهر سرویس، ۹۰/۱۰/۲۱)

دادگاه موظف است حسب مورد رفع تصرف عدوانی یا رفع مزاحمت یا ممانعت از حق یا اعاده وضع به حال سابق نماید.

تبصره ۱- رسیدگی به جرائم فوق الذکر خارج از نوبت به عمل می آید و مقام قضایی با تنظیم صورتمجلس دستور متوقف ماندن عملیات متجاوز را تا صدور حکم قطعی خواهد داد.

در این ماده برای مجازات حفر چاه و تصرف در منابع آبی یک ماه تا یکسال حبس در نظر گرفته شده همچنین دادگاه «حسب قسمت اخیر ماده» موظف به صدور دستور اعاده به وضع سابق بوده و مطابق تبصره یک آن نیز صرف نظر از آنکه رسیدگی به چنین جرایمی خارج از نوبت می باشد. دستور توقف عملیات اجرایی نیز توسط دادگاه تا رسیدگی و صدور حکم صادر خواهد شد (سپهر سرویس، ۹۰/۱۰/۲۱).

۴-۲- انشعابات غیرمجاز:

قوانین مربوط به انشعابات غیر مجاز، سرقت، تخریب اموال عمومی:

ماده ۶۵۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵: هرکس وسایل و متعلقات مربوط به تأسیسات مورد استفاده عمومی که به هزینه دولت یا با سرمایه دولت یا سرمایه مشترک دولت و بخش غیر دولتی یا به وسیله نهادهای و سازمان های عمومی غیر دولتی یا مؤسسات خیریه ایجاد یا نصب شده مانند تأسیسات بهره برداری آب و برق و گاز و غیره را سرقت نماید به حبس از یک تا پنج سال محکوم می شود و چنانچه مرتکب از کارکنان سازمان های مربوطه باشد به حداکثر مجازات مقرر محکوم خواهد شد.

ماده ۶۶۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵: هر کس بدون پرداخت حق انشعاب و اخذ انشعاب آب و فاضلاب و برق و گاز و تلفن مبادرت به استفاده ی غیر مجاز از آب و برق و گاز و تلفن و شبکه فاضلاب نماید علاوه بر جبران خسارت وارده به جزای نقدی معادل دوبرابر خسارت وارده محکوم خواهد شد. چنانچه مرتکب از مأمورین شرکتهای مذکور باشد به حداکثر مجازات محکوم خواهد شد.

ماده ۶۶۱ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵: در سایر موارد که سرقت مقرون به شرایط مذکور در مواد فوق نباشد مجازات مرتکب، حبس از سه ماه و یک روز تا دو سال و تا (۷۴) ضربه شلاق خواهد بود.

ماده ۶۰۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵: هرگونه حمله یا مقاومتی که با علم و آگاهی نسبت به مأمورین دولت در حین انجام وظیفه آنان به عمل آید ترمد محسوب می شود و مجازات آن بشرح ذیل است:

۱. هرگاه متمرّد به قصد تهدید اسلحه خود را نشان دهد حبس از شش ماه تا دو سال.

۲. هرگاه متمرّد در حین اقدام دست به اسلحه برد حبس از یک تا سه سال.

۳. در سایر موارد حبس از سه ماه تا یک سال.

تبصره - اگر متمرّد در هنگام ترمّد مرتکب جرم دیگری هم بشود به مجازات هر دو جرم محکوم خواهد شد.

ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵: توهین به افراد از قبیل فحاشی و استعمال الفاظ رکیک چنانچه موجب حد قذف نباشد به مجازات شلاق تا (۷۴) ضربه و یا پنجاه هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی خواهد بود.

ماده ۶۸۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵: هر کس در وسایل و تاسیسات مورد استفاده عمومی از قبیل شبکه های آب و فاضلاب، برق، نفت، گاز، پست و تلگراف و تلفن و مراکز فرکانس و ماکروویو (مخابرات) و رادیو و تلویزیون و متعلقات مربوط به آنها اعم از سد و کانال و انشعاب لوله کشی و نیروگاههای برق و خطوط انتقال نیرو و مخابرات (کابل های هوای یا زمینی یا نوری) و دستگاههای تولید و توزیع و انتقال آنها که به هزینه یا سرمایه دولت یا با سرمایه مشترک دولت و بخش غیر دولتی یا توسط بخش خصوصی برای استفاده عمومی ایجاد شده و همچنین در علائم راهنمایی و رانندگی و سایر علائمی که به منظور حفظ جان اشخاص یا تأمین تاسیسات فوق یا شوارع و جاده ها نصب شده است، مرتکب تخریب یا ایجاد حریق یا از کار انداختن یا هر نوع خرابکاری دیگر شود بدون آنکه منظور او اخلال در نظم و امنیت عمومی باشد به حبس از سه سال تا ده سال محکوم خواهد شد.

تبصره ۱ - در صورتی که اعمال مذکور به منظور اخلال در نظم و امنیت جامعه و مقابله با حکومت اسلامی باشد مجازات محارب را خواهد داشت.

تبصره ۲ - مجازات شروع به جرائم فوق یک تا سه سال حبس است (قانون مجازات اسلامی، مصوب: ۱۳۷۵).

۵- تأثیر قصد مرتکب در مجازات مرتکبین جرائم علیه منابع آب

قصد مرتکب در جرائم علیه آب به طور کلی به سه بخش تقسیم می شود:

۱. بهره برداری غیر مجاز با قصد اضرار به منابع آبی.

۲. تجاوز به منابع آبی با قصد اخلال و مقابله

۳. تجاوز به منابع آبی بدون قصد اخلال و مقابله.

۵-۱- بهره برداری غیر مجاز، با قصد اضرار به منابع آبی

این عمل در واقع تغییر کاربری استفاده آب می باشد، بطور مثال مشترک انشعاب خانگی را از شرکت آب و فاضلاب خریداری کرده ولی بدون اطلاع دادن به مسئولان این شرکت از این انشعاب برای مصارف دیگر مانند تولیدی یا صنعتی استفاده می کند. (مدنیان، ۱۳۸۳: ۶) نمونه دیگر مواردی است که تفکیک انشعاب صورت می گیرد. یعنی مشترک انشعابی را خریداری کرده و پس از تأیید، بدون اطلاع آنرا به چند انشعاب تقسیم می نماید.

۵-۲- تجاوز به منابع آبی با قصد اخلال و مقابله

مراد قانونگذاران از تصویب قوانین در قالب عبارات و عناوینی که بکار می برند روشن می گردد، قانونگذار در شناسایی انواع جرائم از یکدیگر گاهی به وجود قصد بخصوص مرتکب توجه نموده و با عنایت به وضعیت مجرم در هنگام ارتکاب آن و نیز شرایط دیگر شدت یا تخفیف مجازات را به تصویب می رسانند. در جرائم با قصد اخلال و براندازی، عنصر معنوی جرم که حکایت از مقابله و رود رویی متهم با موازین حاکم بر اجتماع دارد هدف و قصد از ارتکاب جرم برای آن است که امنیت اجتماعی و آزادی مردم سلب گردد و دولت در ارائه خدمات عمومی ناتوان گشته و نیروی خصم بتواند با بهره گیری از این ناتوانی ضربه خود را به حکومت وارد آورد. در مقابل چنین نیتی حکومتها مجازات سخت و غیرقابل انعطافی را در پیش می گیرند و با شدت برخورد، قصد حذف متخلفین را دارند، غالب موارد ارتکاب با چنین

انگیزه هایی را که در آشوبهای قبل از یک انقلاب یا شورش عمومی و نیز برقراری یک حکومت جدید می توان شاهد بود. منابع آبی نیز که یکی از حساسترین ریشه های حیات هر دولت است همیشه در معرض خطر مهاجمان و مخالفین دولتها قرار دارند و اسلحه مهمی است که می توانند از آن برای مقابله با دولت استفاده کنند. بدیهی است اخلاف در منابع آبی، آلودگی آب شهرها و قطع شریانهای اصلی مایه زندگی شهروندان است و طبیعی است وقتی که یک اجتماع از نظر مایحتاج اولیه همانند آب در مضیقه قرار گیرد ناتوانی حکومت آشکار و باعث سقوط قوه حاکمه خواهد شد. آبی هستند و دولتها نیز از دیر زمان در مقابل جرائمی لذا با این دیدگاه مخالفین همیشه سعی در ضربه رساندن به اموال عمومی و از جمله منابع که با این قصد به منصفه ظهور میرسد با شدت مقابله کرده اند.

از جمله در قانون مجازات اخلاف کنندگان در تأسیسات آب، برق و گاز و مخابرات کشور آمده است:

«هر کس به منظور اخلاف در نظم و امنیت عمومی در تأسیسات فنی آب، برق، گاز و مخابرات دولتی و وسایل و متعلقات آنها اعم از سد، کانال و انشعاب لوله کشی؛ مرتکب تخریب، ایجاد حریق یا از کارانداختن یا هر نوع خرابکاری شود به حبس مجرد از سه تا ده سال محکوم و در صورتی که اقدامات مذکور منتهی به مرگ شخص یا اشخاص شود مجازات مرتکب اعدام خواهد بود.» (قانون مجازات اخلاف کنندگان در تأسیسات آب و برق و گاز و مخابرات کشور، تاریخ تصویب: ۱۳۵۱/۱۰/۱۲)

همچنین در قانون راجع به مجازات قطع و تخریب وسایل مخابرات و برق کشور آمده است: «هر کس عمداً و به قصد اخلاف یا خرابکاری عملی کند که موجب تعطیلی و از کار افتادن تملک یا قسمتی از وسایل واحدها و تأسیسات مذکور در ماده ۱ شود بدون اینکه منتهی به انهدام تمام یا قسمتی از آنها گردد به حبس جنایی درجه ۲ و از ۲ تا ۵ سال محکوم خواهد شد.» (قانون مجازات اخلاف کنندگان در تأسیسات آب و برق و گاز و مخابرات کشور، تاریخ تصویب: ۱۳۵۱/۱۰/۱۲).

لذا خصوصیات این تجاوز به این شرح است:

بند ۱- نوع مجازات جرائم براندازی و اخلاف به مراتب شدیدتر از نوع بدون قصد اخلاف است. زیرا اهمیت جرم اقتضای شدت عمل دولت را در پی دارد. غالب مجازاتهای اعدام و حبسهای سنگین است.

بند ۲- اثبات سوء نیت و عمد در ارتکاب جرم به تحقق بزه به منظور براندازی شورش و مقابله با حکومت و یا برهم زدن نظم و امنیت اجتماعی و سلب آسایش عمومی منوط شده است.

بند ۳- رسیدگی به جرائم مذکور در این فصل صرفاً با دادگاههای اختصاصی و مراجع خاص قضایی است، چنانچه نمونه هایی از قوانین را مشاهده می کنیم که دادگاه نظامی (در زمان رژیم گذشته) و دادگاه انقلاب اسلامی در حال حاضر را صالح به رسیدگی به این قبیل جرائم می داند. توجه به این مهم نیز در تسریع زیاد دادگاههای اختصاصی، شدت عمل، سرعت اجرا، عدم رعایت مقررات دادرسی جزای عمومی و نهایتاً نشان دادن توجه خاص قانونگذار به این قبیل جرائم است. زیرا دولتها علاوه بر استحکام ریشه های حکومتی خود به حفظ سرمایه های ملی و عمومی علاقمند هستند.

بند ۴- جرائم مذکور اصولاً قابل گذشت نمی باشند، زیرا با اثبات سوء نیت خاص متهم برای مقابله، جرم از شمول جرائم خصوصی خارج و مدعی خصوصی متصور نخواهد بود. لذا در این قبیل موارد دستگاههای مجری و محافظ، حق اعلام گذشت نداشته نداشته و صرفاً می توانند دادخواست ضرر و زیان علیه متهم بدهند.

بند ۵- در پاره ای از قوانین علاوه بر مأمورین وزارت نیرو، قوای دیگر نظامی یا انتظامی مسئولیت حفظ، اعلام جرم و اعلام مراتب به دادگاههای اختصاصی را بر عهده دارند (قانون مجازات اخلاف کنندگان در تأسیسات آب و برق و گاز و مخابرات کشور، تاریخ تصویب: ۱۳۵۱/۱۰/۱۲).

بخش قلیلی از تجاوزات به منابع آبی مشمول قاعده فوق گشته و در هنگام وجود شرایط بحرانی در جامعه، این قبیل جرائم از آمار بیشتری برخوردار خواهند بود. در شرایطی که شخص بدون سوء نیت و بر اثر شرایطی که از حیطة اختیار او خارج باشد به منابع آبی اضرار وارد سازد شخص مذکور فاقد مسئولیت کیفری تلقی می شود و در این مواقع شخص اخیر صرفاً بر اساس قواعد ناشی از مسئولیت مندرج در قانون مدنی و قانون مسئولیت مدنی مسئول جبران خساراتی است که بر اثر فعل او بر منابع آبی وارد آمده است. در صورت اخیر تعقیب و مجازات با احراز عدم سوء نیت متوقف شده و دستگاههای مجری و متکفل حفاظت از آنها باید براساس موازین حقوقی به پیگیری مدنی امر خسارت بپردازند.

از مصادیق بارز چنین حالتی بهره برداری مازاد بر اجازه مندرج در پروانه مصرف معقول است که در منابع آبی زیرزمینی صورت می گیرد. زیرا مرتکب قصد اضرار نداشته و احتمالاً بعثت وجود مشکلات عدم تسطیح اراضی احتیاج به آب بیشتری پیدا می کند. (مدنیان، ۱۳۸۳: ۷)

۵-۳- تجاوز به منابع آبی بدون قصد اخلاف و مقابله

اخلال در نظم و محاربه از جمله عبارات و مفاهیمی هستند که در قوانین جزایی برای آنها تعریف، آثار و موازینی ذکر شده است. هرکس که برای ایجاد رعب و هراس و سلب آزادی و امنیت مردم دست به اسلحه برد. در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ آمده است محارب و مفسد فی الارض می باشد. نیز در تبیین اخلال در نظم در قانون مجازات اسلامی آمده که:

«هرکس با هر مرام، دست، جمعیت یا شبه جمعیتی بیش از دو نفر در داخل یا خارج از کشور تحت هر اسم و یا عنوان تشکیل دهد یا اداره نماید که هدف آن برهم زدن امنیت کشور باشد و محارب شناخته نشود به حبس از دو تا ده سال محکوم خواهد شد» (قانون مجازات اسلامی: ۱۳۷۰).

حال هر گاه شخصی بدون آنکه قصد ایجاد رعب و وحشت یا ضربه زدن به نظام و امنیت کشور داشته باشد و صرفاً تخریب و تجاوز وی برای بهره گیری از منابع آبی به منظور شخصی باشد آثار قواعد محاربه و اخلال را نداشته و به مجازات آن محکوم نخواهد شد. لذا خصوصیات این تجاوز به این شرح است (مدنیان، ۱۳۸۳: ۸).

بند ۱- چون جرائم مذکور در عداد جرائم تخریب و تجاوز بدون قصد براندازی است نتیجتاً مجازات اینگونه جرائم بسته به اهمیت آن منبع آبی در هر صورت کمتر از جرائم به قصد محاربه که اعلام می باشد خواهد بود.

بند ۲- اثبات سوء نیت و عنصر معنوی جرم در حد عمومی بودن جرم و صرفاً قصد ورود خسارت به اموال دولتی است نه قصد براندازی.

بند ۳- رسیدگی به جرائم تجاوز به اموال عمومی اصولاً در صلاحیت مراجع عام دادگستری است که مؤید این امر، اظهار نظر مشورتی اداره حقوقی دادگستری است.

با توجه به مقررات قانون توزیع عادلانه آب و حدود صلاحیتهای دادگاههای عمومی حقوقی و کیفری، در امور جزایی دادگاه جزایی و در امور مدنی حسب مورد دادگاههای حقوقی صالح خواهند بود. با عنایت به قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ اینگونه جرائم در عداد صلاحیتهای دادگاههای عمومی خواهند بود.

بند ۴- اطلاق قوانین و عبارات مندرج در آنها به نحوی انشاء شده که در هر صورت متهم بایستی نسبت پرداخت خسارت دولت یا اعاده وضع سابق و رفع اثر از تجاوز اقدام نماید.

بند ۵- در هنگام وضع قانون آب و نحوه ملی شدن آن در سال ۱۳۴۷ این قبیل جرائم با گذشت ادارات ذیربط موقوف می ماندند و ادارات مذکور در حکم شاکی خصوصی بوده و جرم نیز فاقد جنبه عمومی تلقی می شد لکن با تصویب قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۷۵ علاوه بر جنبه خصوصی و مدعی بودن ادارات آب و برق به وجود جنبه عمومی تصریح شده است (مدنیان، ۱۳۸۳: ۹).

این جرائم با گذشت شاکی و اعاده وضع سابق موقوف می گردید لکن در قوانین جزایی اخیر التصویب جرائم فوق با توجه به ماده ۷۲۷ قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات مصوب ۱۳۷۵ غیر قابل گذشت اعلام شده که نشانگر اهمیت و اعتباری است که قانونگذار به این قبیل جرائم داده است. با وجود شرایط فوق جرائمی که مشمول قاعده اخلال سیاسی، امنیتی نیستند در ردیف اول و اکثر هستند و بیشتر جرائم از این دسته محسوب می شوند (مدنیان، ۱۳۸۳: ۱۰).

۶- جمع بندی

در توضیح تفاوت‌های موجود میان قانون مجازات اسلامی سابق و قانون جدید از حیث تاثیر انگیزه باید گفت: تفاوت ذاتی بین دو قانون از حیث مورد سوال ملاحظه نمی‌شود؛ در قانون مجازات اسلامی سابق قانونگذار در بند ۳ ماده ۲۲ وجود انگیزه شرافتمندانه در ارتکاب جرم را از موجبات تخفیف مجازات بر شمرده است و در قانون مجازات اسلامی اخیر التصویب عینا همین عبارت را در قسمت آخر بند (پ) از ماده ۳۸ مذکور آورده؛ بنابراین در هر دو قانون یاد شده انگیزه شرافتمندانه از موجبات تخفیف مجازات محسوب شده است. ذکر این نکته خالی از فایده نخواهد بود که در قانون مجازات اسلامی جدید قانونگذار در مواد ۴۰ و ۴۶ با استفاده از دو نهاد جرم شناختی که به نظر می‌رسد به تاسی از یافته‌های جرم شناسی باشد، تعویق صدور حکم و تعلیق اجرای مجازات را لحاظ کرده است و با وارد ساختن شیوه تعویق صدور حکم برای اولین بار در سیستم کیفری و تاکید بر نهاد تعلیق اجرای مجازات‌ها، فی‌الواقع دایره ابزارهای کیفری جایگزین و به دور از حبس را با در نظر گرفتن انگیزه مجرم وسعت بخشیده است (پایگاه حقوقی و امور مجلس، ۱۳۹۲/۴/۱).

به طور کلی باید توجه داشت که انگیزه در حقوق ایران نقش اندک و کم‌اثری در تعیین مجازات دارد و اگر قصد وقوع جرم وجود نداشته باشد، مجازات بسیار متفاوت با فرضی خواهد بود که قصد وجود دارد. انگیزه مثبت و منفی در مجازات بی‌تاثیر است و فقط در برخی موارد استثنایی ممکن است جزو جهات تخفیف محسوب شود و مجازات را اندکی کاهش دهد؛ به همین دلیل اتانازی یا مرگ از روی ترحم مانند هر قتل عمدی دیگری مجازات قصاص را به دنبال دارد (پایگاه حقوقی و امور مجلس، ۱۳۹۲/۴/۱).

قانونگذار در حوزه جرائم آب نیز با همین منطق مجازات مجرم را مشخص کرده است. در ماده ۶۰ قانون آب و نحوه ملی شدن آن آمده است:

- «اشخاص زیر به پرداخت دو تا پنج هزار ریال یا از ۲ تا ۶ ماه حبس تأدیبی یا به هر دو مجازات بر حسب مورد محکوم خواهند شد :
۱. هرکس عمداً و بدون اجازه دریچه و مقسمی را باز کند یا در تقسیم آب تغییری دهد یا دخالت غیر مجاز در وسایل اندازه گیری آب کند یا به نحوی از انحاء امر بهره برداری از تأسیسات عمومی را مختل سازد.
 ۲. هرکس عمداً آبی را بدون حق یا اجازه مقامات مسئول به مجاری یا شبکه آبیاری متعلق به خود منتقل کند و یا موجب گردد که آب حق دیگری به او نرسد.
 ۳. هرکس آب حق دیگری را بدون مجوز قانونی تصرف کند.
 ۴. هرکس عمداً به نحوی از انحاء به ضرر دیگری آبی را بهدر دهد.
 ۵. هرکس عمداً آب رودخانه و انهار عمومی و جویبارها و مخازن و منابع و قنوات و چاهها را با اضافه کردن مواد خارجی به نحو مندرج در ماده ۵۶ این قانون آلوده کند.
 ۶. هرکس از مقررات مندرجه در پروانه مصرف آب تخلف کند یا بدون اجازه وزارت آب و برق پروانه خود را به دیگری منتقل سازد یا از مقررات موضوعه وزارت آب و برق در اجرای فصل دوم این قانون تخلف کند.
 ۷. هرکس بدون رعایت مقررات این قانون به حفر چاه و یا قنات و یا بهره برداری از منابع آب مبادرت کند. (مدنیان، ۱۳۸۳: ۱۰)
- پیشنهادهای مقابله با جرائم حوزه آب و فاضلاب :

- ضمانت اجرا: با وجود به این که مقررات ملی، از سال ۱۳۷۰ به بعد لازم الاجرا بوده است ولی همان گونه که مشاهده می شود، عملاً رعایت نشده و ضمانتی هم برای اجرای آن نبوده است. لذا با توجه به اینکه بهترین آیین نامه ها و مقررات ملی بدون داشتن ضمانت اجرا، ارزش عملی ندارند، پیشنهاد می شود تدابیر جدی در این زمینه اندیشیده شود (اسدی، ۱۳۹۰: صص ۹-۸).

- فرهنگ سازی: باید در مورد استفاده غیر مجاز آب و فاضلاب فرهنگ سازی شود تا مرتکبان، سرقت را مشروع تلقی نکنند. همچنین اطلاع رسانی مناسب در جهت پیشگیری مبتنی بر مشارکت مشترکان و عموم مردم صورت گرفته تا آگاهی مردم در مورد اهمیت آب افزایش یابد. برگزاری همایش‌هایی با موضوع مسائل حقوقی صنعت آب و فاضلاب در این زمینه مفید است (همان، ص ۹).

- اصلاح قوانین و مقررات معارض: مشترکانی که انشعاب آنها به دلیل بدهکاری قطع می‌شود، اما مبادرت به استفاده از آب به صورت غیرمجاز می‌کنند و یا در کنتور دستکاری می نمایند، از دایره شمول ماده ۶۶۰ قانون مجازات خارج است، در نتیجه شایسته است هرگونه دخل و تصرف در تأسیسات و انرژی مشمول ماده ۶۶۰ قانون مجازات اسلامی شود. همچنین شروع به جرم نیز جرم انگاری شود (همان، ص ۹).

- طرح مشترک کنترل وقوع جرم: برای سهیم کردن شرکت های آب و فاضلاب در محافظت از شبکه‌های آب رسانی و فاضلاب، طرح‌های مشترک کنترل وقوع جرم از سوی نیروهای انتظامی و قضایی و شرکت‌های آب و فاضلاب تهیه و به مرحله اجرا گذارده شود تا همان

حساسیتی که هم اکنون در صنعت آب و فاضلاب در ارتباط با انشعاب‌های غیر مجاز ایجاد شده است، در سایر نهادها به ویژه مراجع قضایی و انتظامی نیز به وجود آید (همان، ص ۱۰).

- اجرای مجازات با قاطعیت: جنبه های ارعایی مجازات‌ها در نظر گرفته شده و اجرای کامل آنها که باید با شدت و قاطعیت اجرا شود، توجه کافی شود. این مهم به موجب اصل صد و شصت و هفتم بر عهده قاضی رسیدگی کننده به این قبیل پرونده‌ها است تا با توجه به شخصیت جنایی افراد و با استفاده از اختیارات قانونی، آرای متناسب را صادر کرده تا از این طریق پیشگیری اختصاصی جهت جلوگیری از تکرار جرم به وسیله مرتکبان به عمل آید و هم اینکه پیشگیری عمومی در مورد افراد دیگری که آمادگی ارتکاب این قبیل جرایم را دارند، حاصل شود. با دقت در بعضی از آرای صادره از محاکم قضایی این نتیجه به دست می‌آید که اگر چه برخی از قضات با دقت نظر و حساسیت فراوان به موضوع پرداخته اند، لیکن برخی از آراء بدون توجه به پیامدهای منفی این معضل صادر شده اند. همچنین قضات با توجه به پیامدهای سوء ناشی از این جرم باید از اعمال تخفیف خودداری کرده تا جنبه های پیشگیری و اثر ارعایی مجازات مرتکبان، حفظ شده و این پدیده به عنوان عملی رایج تلقی نشود (همان، صص ۱۱-۱۰).

- ارائه تسهیلات: مشکل عدم توانایی مالی پرداخت هزینه‌های انشعاب آب را می‌توان با ارائه تسهیلات بانک‌ها حل کرد. حتی در صورتی که انشعاب آب، به صورت رایگان ارائه شود، شرکت‌های آب زیان کمتری خواهند دید (همان).

- پیشگیری وضعی: در کنار این موارد باید به پیشگیری وضعی که از مهم ترین نظریه های جرم شناسی است اشاره کرد. بر اساس این نظریه، باید وضعیت هایی کارآمد و موثر به وجود آورد تا اخذ انشعاب غیر مجاز غیرممکن شده و یا با تاخیر صورت پذیرد (همان، ص ۱۲).

۷- منابع و مآخذ

۱. اسدی، م. (۱۳۹۰). رویکرد حقوق کیفری در انشعاب‌های غیر مجاز برق. هفته نامه پیک برق، (۱۳۹۰): ص ۸-۱۲.
۲. سپهر سرویس، مجازات و نحوه برخورد با حفر چاه غیر مجاز، تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۹/۲۱، قابل دسترس در سایت : <http://sepehrservice.ir>.
۳. شریعت پناهی، م. (۱۳۷۱). اصول کیفیت و تصفیه آب و فاضلاب، انتشارات دانشگاه تهران.
۴. مدنیان، غ. (۱۳۸۳)، ساختار جزایی حقوق آب ایران»، تهران: اولین همایش بررسی مشکلات شبکه های آبیاری، زهکشی و مصرف بهینه آب کشاورزی. ۱۳۸۳ : ۱-۱۱.
۵. مدنیان، غ. (۱۳۸۶). تدابیر کیفری قانونگذار برای حفاظت از سازه‌ها و تاسیسات آبی. همایش تبادل تجربه‌های پژوهشی_فنی و مهندسی.
۶. مدنیان، غ. (۱۳۸۶). سازمانهای حافظ آبهای آشامیدنی و جلوگیری از آلودگی آبهای عمومی. کارگاه آموزشی.
۷. مدنیان، غ. (۱۳۸۳). ساختار سیاست جزایی حقوق آب ایران. اولین همایش بررسی مشکلات شبکه‌های آبیاری، زهکشی و مصرف بهینه آب کشاورزی، بانک مقالات فارسی (پورتال جامع علوم انسانی)، انتشارات بوم سازه.
۸. آئین نامه عملیاتی و شرایط عمومی تعرفه های آب و فاضلاب، ۱۳۹۲.
۹. قانون مجازات اخلال کنندگان در تأسیسات آب و برق، گاز و مخابرات کشور مصوب ۵۱/۱۰/۱۲، روزنامه رسمی ۸۱۶۳ - ۱۳۵۱/۱۱/۱۰.
۱۰. قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰/۹/۷ مجموعه قوانین سال ۱۳۷۰، انتشارات روزنامه رسمی کشور - تهران ۱۳۷۰.